

ଭୂପ, ଶେଓଙ୍କ କଥୁତ ପୁତ୍ର

ବନାମ

ମତାଦୀନ ଭରଦ୍ବାଜ, ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଚାନ୍ଦଙ୍କ ପୁତ୍ର

ତିସେମ୍ବର 4, 1990

[କେ. ଜଗନ୍ନାଥ ଶେଖୀ ଏବଂ ଏ.ଏମ. ଅହମଦୀ, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିବ୍ରତ]

ଦେଖାନୀ କାର୍ଯ୍ୟବିଧି ସଂହିତା—ଧାରା 146 ଏବଂ ଆଦେଶ 20 ନିୟମ 14, ଆଦେଶ 21
ନିୟମ 16—ଅଗ୍ର-କ୍ରୟ ଅଧିକାର ତିକ୍ତି—ଏହାକୁ ନିଷ୍ପାଦନ କରିବା ପାଇଁ ହକ୍ଦାର କ୍ରେତାଙ୍କୁ
ହସ୍ତାନ୍ତର କରାଯାଇପାରିବ କି ନାହିଁ।

ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ବିଚାରପତି, ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀ, ମହେନ୍ଦ୍ରଗଡ଼, ଏକ ମକଦ୍ଦମାରେ, ଶାନ୍ତି ଦେବୀଙ୍କ
ପକ୍ଷରେ ଏବଂ ଅପିଲକାରୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ କୃଷି ଜମି ସମ୍ପର୍କରେ ଏକ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟ ଅଧିକାର ତିକ୍ତି
ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଶାନ୍ତି ଦେବୀଙ୍କୁ ନଭେମ୍ବର 17, 1968 ସୁଦ୍ଧା ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ ଜମା କରିବାକୁ
ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ । ପ୍ରତିପକ୍ଷ ମତାଦୀନ ଭରଦ୍ବାଜ ତିକ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏକ ହସ୍ତାନ୍ତର ଦଲିଲ ପ୍ରାପ୍ତ
କରିଥିଲେ ଏବଂ ସେଥିଯୋଗୁଁ ଶାନ୍ତି ଦେବୀଙ୍କ ଅଧିକାର ଅର୍ଜନ କରିଥିଲେ । ଭରଦ୍ବାଜ ହସ୍ତାନ୍ତର ଦଲିଲ
ବଳରେ, ସେ ଅକ୍ଟୋବର 15, 1980 ରେ ନିଜକୁ ତିକ୍ତିଦାର ଭାବେ ପ୍ରତିଷ୍ଠାପିତ କରି ତିକ୍ତିକୁ
ନିଷ୍ପାଦନ କରାଇଥିଲେ । ସେ ଅପିଲକାରୀଙ୍କ ଠାରୁ ଜମିର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଦଖଲ ଦାବି କରିଥିଲେ ।
ଅପିଲକାରୀ ନିଷ୍ପାଦନ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନରେ ଏହି ଯୁକ୍ତି ଦର୍ଶାଇ ବିରୋଧ କରିଥିଲେ ଯେ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟ
ତିକ୍ତି ହସ୍ତାନ୍ତରଯୋଗ୍ୟ ନଥିଲା ଏବଂ ହସ୍ତାନ୍ତର ଦଲିଲ ଅଧୀନରେ ପ୍ରତିପକ୍ଷଙ୍କୁ କୌଣସି ଅଧିକାର
ହସ୍ତାନ୍ତରିତ ହୋଇନଥିଲା । ଏହା ମଧ୍ୟ ଯୁକ୍ତି କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ଯେହେତୁ ଶାନ୍ତି ଦେବୀ ଅର୍ଥ
ଜମା କରିବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲେ, ମକଦ୍ଦମାଟି ଖାରଜ ହୋଇଯାଇଥିଲା ଏବଂ ତିକ୍ତିରେ ଶାନ୍ତି
ଦେବୀଙ୍କର କୌଣସି ଅସ୍ତିତ୍ବବାନ ଅଧିକାର ନଥିଲା ଯାହାକୁ ସେ ହସ୍ତାନ୍ତର ଦଲିଲ ଅଧୀନରେ
ହସ୍ତାନ୍ତର କରିପାରିବେ । ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ବିଚାରପତି, ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀ, ମହେନ୍ଦ୍ରଗଡ଼ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିଥିଲେ
ଯେ ଯେହେତୁ ନଭେମ୍ବର 18, 1968 ରେ କିମ୍ବା ତା' ପୂର୍ବରୁ ଅର୍ଥ ଜମା କରାଯାଇ ନଥିଲା,
ମକଦ୍ଦମାଟି ଖାରଜ ହୋଇଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଏହିପରି ଶାନ୍ତି ଦେବୀଙ୍କର କୌଣସି ସ୍ବତ୍ତ୍ଵାଧିକାର
ନଥିଲା ଯାହାକୁ ସେ ହସ୍ତାନ୍ତର କରିପାରିବେ । ସେହି ଅନୁସାରେ ସେ ନିଷ୍ପାଦନ ଆବେଦନକୁ
ଖାରଜ କରିଥିଲେ । ପ୍ରତିପକ୍ଷ ମତାଦୀନ, ଭରଦ୍ବାଜ ଆଦେଶ ଦ୍ଵାରା ବ୍ୟଥିତ ହୋଇ ଭଜ

ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଏକ ପୁନଃରୀକ୍ଷଣ ଆବେଦନ ଦାୟର କରିଥିଲେ । ଉକ୍ତ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେଖିବାକୁ ପାଇଲେ ଯେ ଶାନ୍ତି ଦେବୀ ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ ଜମା କରିବା ପାଇଁ ସମୟୋଚିତ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ପ୍ରଶାସନିକ ଅସୁବିଧା ହେତୁ ସେ ନଭେମ୍ବର 19, 1968 ରେ ହିଁ ଅର୍ଥ ଜମା କରିପାରିଥିଲେ । ତେଣୁ ଉକ୍ତ ନ୍ୟାୟାଳୟ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିଥିଲେ ଯେ ଅର୍ଥ ଜମା କରିବାରେ ତ୍ରୁଟିଦାରକ ପକ୍ଷରୁ କୌଣସି ଅବହେଳା/ବିଳମ୍ବ ହୋଇନଥିଲା ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ତ୍ରୁଟି ଦ୍ବାରା ଅନୁମତିପ୍ରାପ୍ତ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଅର୍ଥ ଜମା କରାଯାଇଛି ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯିବା ଉଚିତ ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ତ୍ରୁଟିଦାର ଏହାକୁ ହସ୍ତାନ୍ତର କରିବାକୁ ସମର୍ଥ ଥିଲେ ଏବଂ ହସ୍ତାନ୍ତର ଗ୍ରହଣୀୟ ଏହାକୁ ନିଷ୍ପାଦନ କରିବାକୁ ହକ୍ଦାର ଥିଲେ । ପୁନଃରୀକ୍ଷଣ ଆବେଦନଟି ମଞ୍ଜୁର ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଆଗେଇ ନେବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଅପିଲକାରୀ ବିଶେଷ ଅନୁମତି ପ୍ରାପ୍ତ କରିବା ପରେ ଉକ୍ତ ଆଦେଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏହି ଅପିଲ ଦାୟର କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ତାଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଉପସ୍ଥାପିତ ମୁଖ୍ୟ ଯୁକ୍ତିଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ତ୍ରୁଟିର ହସ୍ତାନ୍ତରଯୋଗ୍ୟତା ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନର ରକ୍ଷଣୀୟତା ସମ୍ବନ୍ଧିତ ଅଟେ ।

ଅପିଲକୁ ଖାରଜ କରି, ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କଲେ:

ଅଗ୍ର-କ୍ରୟର ଅଧିକାର ସାଧାରଣତଃ ସମ୍ପତ୍ତିର ଜଣେ ଅଂଶୀଦାରଙ୍କୁ କିମ୍ବା ସମ୍ପତ୍ତି ଉପରେ କିଛି ଅଧିକାର ଦାବି କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ, ଯଥା:- ଗମନାଗମନର ଅଧିକାର ଇତ୍ୟାଦି, କିମ୍ବା ପଡ଼ୋଶୀ ଆଧାରରେ, ଅର୍ଥାତ୍ ସଂଲଗ୍ନ ସମ୍ପତ୍ତିର ମାଲିକ ହୋଇଥିବା ଆଧାରରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଏ । ଏହି ଅଧିକାର ବିଧି କିମ୍ବା ପ୍ରଥା କିମ୍ବା ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଆଇନ ଉପରେ ଆଧାରିତ ହୋଇପାରେ, ଯାହା ଦ୍ବାରା ପକ୍ଷମାନେ ପରିଚାଳିତ ହୁଅନ୍ତି । ଜଣେ ଅଂଶୀଦାର କିମ୍ବା ସଂଲଗ୍ନ ସ୍ଥାବର ସମ୍ପତ୍ତିର ମାଲିକଙ୍କୁ ଏହି ଅଧିକାର ପ୍ରଦାନ କରିବାର ଏକମାତ୍ର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ଅଜଣା ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ଅଂଶୀଦାର ଭାବେ ସ୍ଥାବର ସମ୍ପତ୍ତିରେ ସ୍ବତ୍ବାଧିକାର ଅର୍ଜନ କରିବାରୁ ବଞ୍ଚିତ କରିବା କିମ୍ବା ଆପତ୍ତିଜନକ ଅଜଣା ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ପଡ଼ୋଶରୁ ଦୂରେଇ ରଖିବା । ଏହି ଅଧିକାର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅଟେ ଏବଂ ଏହାକୁ କୌଣସି ତୃତୀୟ ପକ୍ଷଙ୍କୁ ହସ୍ତାନ୍ତର କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ, ଯାହାର କ୍ଷଷ୍ଟ କାରଣ ହେଉଛି ଏହା ଏହାର ପ୍ରଦାନର ମୂଳ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ ପଶ୍ଚ କରିଦେବ ।

ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାରେ ପକ୍ଷମାନେ କ୍ଷଷ୍ଟ ଭାବେ ଶାନ୍ତି ଦେବୀଙ୍କର ଅଗ୍ର-କ୍ରୟ ଜମିରେ ଥିବା ସ୍ବତ୍ବାଧିକାରକୁ ମତାଦୀନଙ୍କୁ ହସ୍ତାନ୍ତର କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲେ । ତେଣୁ, ଏହା କେବଳ ଏକ ତ୍ରୁଟି ହସ୍ତାନ୍ତରର ମାମଲା ନୁହେଁ ଯେଉଁଥିରେ ସମ୍ପତ୍ତିର କ୍ଷଷ୍ଟ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟତାଙ୍କ ଠାରେ ନ୍ୟସ୍ତ ରହିଛି ।

ଦଲିଲରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ଜଣାପଡୁଛି ଯେ ମତାଦୀନଙ୍କୁ ବିଚାରାଧୀନ ନିଷ୍ଠାଦନ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନରେ ଡିକ୍ରିଦାରଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ନିଜକୁ ଏକ ପକ୍ଷ ଭାବେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା ଏବଂ ତା'ପରେ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟ ସମ୍ପର୍କର ଦଖଲ ଲୋଡ଼ିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ଡିକ୍ରି ରଖିଙ୍କୁ ନୋଟିସ ଦେବା ପରେ ମତାଦୀନଙ୍କୁ ଡିକ୍ରିଦାରଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରତିସ୍ଥାପିତ କରାଯାଇଥିଲା । ତେଣୁ, ସେ ଡିକ୍ରି ନିଷ୍ଠାଦନ କରିବାକୁ ହକ୍ଦାର ଥିଲେ ।

ମତାଦୀନ ଆଇନଗତ ଭାବେ ତାଙ୍କୁ ହସ୍ତାନ୍ତରିତ ଡିକ୍ରି ନିଷ୍ଠାଦନ କରିବାକୁ ଏବଂ ଡିକ୍ରି ରଖିଙ୍କଠାରୁ ଜମିର ଦଖଲ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବାକୁ ହକ୍ଦାର ଥିଲେ ।

ମେହେର ଖାନ ବନାମ ଗୁଲାମ ରସୁଲ, AIR 1922 Lahore 300; ନାରେଶ୍ୱର ବନାମ ତାଲୁକ ସିଂହ, AIR 1930 Oudh 195; ଖାଜିଦ ଅଲି ବନାମ ସଲିଆନ, [1909] ILR 31 All 623; ଜିଲ୍ଲା ସିଂହ ବନାମ ହଜାରି, [1979] 3 SCR 222; ଚାନ୍ଦରୂପ ସିଂହ ବନାମ ଦାତା ରାମ, AIR 1983 P & H 1; ସରକୁ ପ୍ରସାଦ ବନାମ ଯମନା ପ୍ରସାଦ, (ଅପ୍ରକାଶିତ) S.A. from order No. 45 of 1983 decided on November 21, 1983 ଏବଂ ଯୁଗଲ କିଶୋର ସରାଇ ବନାମ ର କଟନ କମ୍ପାନୀ ଲିମିଟେଡ୍, [1955] SCR 1369, ମାମଲାଗୁଡ଼ିକର ସନ୍ଦର୍ଭ ଦିଆଗଲା ।

ଦେଖାନୀ ଅପିଲୀୟ କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାରିତା: ଦେଖାନୀ ଅପିଲ ସଂଖ୍ୟା 1172/1986 ।

ଦେଖାନୀ ପୁନଃରୀକ୍ଷଣ ସଂଖ୍ୟା 1217/1983 ରେ ପଞ୍ଜାବ ଏବଂ ହରିୟାଣା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ 22.11.1985 ତାରିଖର ରାୟ ଏବଂ ଆଦେଶରୁ ।

ଅପିଲକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ଡକ୍ଟର ଶଙ୍କର ଘୋଷ (ଅନୁପସ୍ଥିତ), କୁମାରୀ ଏସ୍. ଜନନୀ, କୁମାରୀ ମୀନାକ୍ଷୀ ଏବଂ ଶ୍ରୀମତୀ ଉର୍ମିଳା କାପୁର (ଅନୁପସ୍ଥିତ) ।

ପ୍ରତିପକ୍ଷଙ୍କ ପାଇଁ ହରବଂଶ ଲାଲ, ବି. ଗୋଏଲ (ଅନୁପସ୍ଥିତ), ଅଶୋକ କେ. ମହାଜନ ଏବଂ ପ୍ରଶାନ୍ତ ଭୂଷଣ ।

ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ରାୟ ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ଅହମଦୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା ।

ମକଦ୍ଦମା ସଂଖ୍ୟା 108/1967 ରେ ବିଜ୍ଞ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ବିଚାରପତି, ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀ, ମହେନ୍ଦ୍ରଗଡ଼, ଜଣେ ଶାନ୍ତି ଦେବୀଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଏବଂ ଏହି ଅପିଲକାରୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ କୃଷି ଜମିର ଏକ

ଖଣ୍ଡ ସମ୍ପର୍କରେ ଏକ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟ ଡିକ୍ରି ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ଡିକ୍ରି ଅଧୀନରେ ତାଙ୍କୁ ନଭେମ୍ବର 18, 1968 ସୁଦ୍ଧା ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟର ପାଞ୍ଚ ଭାଗରୁ ଚାରି ଭାଗ ଜମା କରିବାକୁ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥିଲା । ପ୍ରତିପକ୍ଷ ମତାଦୀନ ଦାବି କରିଥିଲେ ଯେ ସେ ଅକ୍ଟୋବର 13, 1980 ତାରିଖର ହସ୍ତାନ୍ତର ଦଲିଲ ଅଧୀନରେ ଡିକ୍ରିରେ ଶାନ୍ତି ଦେବୀଙ୍କ ଅଧିକାର ଅର୍ଜନ କରିଥିଲେ । ଉକ୍ତ ହସ୍ତାନ୍ତର ଦଲିଲ ବଳରେ ସେ ଅକ୍ଟୋବର 15, 1980 ରେ ନିଜକୁ ଡିକ୍ରିଦାର ଭାବେ ପ୍ରତିଷ୍ଠାପିତ କରି ଡିକ୍ରିକୁ ନିଷ୍ପାଦନ କରାଇଥିଲେ । ସେ ଅପିଲକାରୀଙ୍କ ଠାରୁ ଜମିର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଦଖଲ ଦାବି କରିଥିଲେ । ଅପିଲକାରୀ ଏହି ଆଧାରରେ ନିଷ୍ପାଦନ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନକୁ ବିରୋଧ କରିଥିଲେ ଯେ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟ ଡିକ୍ରି ହସ୍ତାନ୍ତରଯୋଗ୍ୟ ନଥିଲା ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ହସ୍ତାନ୍ତର ଦଲିଲ ଅଧୀନରେ ପ୍ରତିପକ୍ଷଙ୍କୁ କୌଣସି ଅଧିକାର ହସ୍ତାନ୍ତରିତ ହୋଇନଥିଲା । ଆହୁରି ଯୁକ୍ତି କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ଡିକ୍ରି ଅଧୀନରେ ଶାନ୍ତି ଦେବୀ ନଭେମ୍ବର 18, 1968 ସୁଦ୍ଧା ପ୍ରତିଫଳ ଅର୍ଥର ପାଞ୍ଚ ଭାଗରୁ ଚାରି ଭାଗ ଜମା କରିବାକୁ ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା ଏବଂ ଯେହେତୁ ସେ ଅର୍ଥ ଜମା କରିବାରେ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲେ, ମକଦ୍ଦମାଟି ଖାରଜ ହୋଇଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଶାନ୍ତି ଦେବୀଙ୍କର ଡିକ୍ରିରେ କୌଣସି ଅସ୍ତିତ୍ବବାନ ଅଧିକାର ନଥିଲା ଯାହାକୁ ସେ ହସ୍ତାନ୍ତର ଦଲିଲ ଅଧୀନରେ ହସ୍ତାନ୍ତର କରିପାରିବେ । ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ଅଭିବଚନ ଆଧାରରେ ନିଷ୍ପାଦନ ଅଦାଲତ ଦୁଇଟି ବିଚାର୍ଯ୍ୟ ବିଷୟ ସ୍ଥିର କରିଥିଲେ, ପ୍ରଥମଟି ହସ୍ତାନ୍ତରର ବୈଧତା ଉପରେ ଏବଂ ଦ୍ୱିତୀୟଟି ଅଦାଲତରେ ଅର୍ଥ ଜମା ନକରିବାର ପରିଣାମ ଉପରେ । ବିଜ୍ଞ ଅଧିକ୍ଷକ ବିଚାରପତି, ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀ, ମହେନ୍ଦ୍ରଗଡ଼ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିଥିଲେ ଯେ ଯେହେତୁ ନଭେମ୍ବର 18, 1968 ରେ କିମ୍ବା ତା' ପୂର୍ବରୁ ଅର୍ଥ ଜମା କରାଯାଇ ନଥିଲା, ମକଦ୍ଦମାଟି ସ୍ୱତଃ ପ୍ରବୃତ୍ତ ଭାବେ ଖାରଜ ହୋଇଯାଇଥିଲା ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ, ଆକ୍ଷେପିତ ହସ୍ତାନ୍ତର ଦଲିଲ ଅଧୀନରେ ଶାନ୍ତି ଦେବୀଙ୍କର କୌଣସି ସ୍ୱତ୍ୱାଧିକାର ନଥିଲା ଯାହାକୁ ସେ ହସ୍ତାନ୍ତର କରିପାରିବେ । ଫଳସ୍ୱରୂପ, ସେ ତାଙ୍କର ଜାନୁଆରୀ 18, 1983 ତାରିଖର ଆଦେଶ ଦ୍ୱାରା ନିଷ୍ପାଦନ ଆବେଦନକୁ ଖାରଜ କରିଥିଲେ ।

ଉକ୍ତ ଆଦେଶ ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟତ୍ତ ହୋଇ ବର୍ତ୍ତମାନର ପ୍ରତିପକ୍ଷ ପଞ୍ଜୀବ ଏବଂ ହରିୟାଣା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ପୁନଃରୀକ୍ଷଣ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 1217/1983 ଦାୟର କରିଥିଲେ । ପୁନଃରୀକ୍ଷଣ ଆବେଦନର ଶୁଣାଣି କରିଥିବା ବିଜ୍ଞ ଏକକ ବିଚାରପତି ଏହି ନିଷ୍ପତ୍ତି ଲିପିବଦ୍ଧ କରିଥିଲେ ଯେ ଡିକ୍ରିଦାର ନଭେମ୍ବର 18, 1968 ପୂର୍ବରୁ ଅର୍ଥ ଜମା କରିବା ପାଇଁ ସମଯୋଚିତ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇଥିଲେ । ସେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଥିଲେ ଯେ ପୀଠାସୀନ ଅଧିକାରୀ, ଅର୍ଥାତ୍ ଅଧିକ୍ଷକ ବିଚାରପତି,

ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀ, ମହେନ୍ଦ୍ରଗଡ଼ ଅକ୍ଟୋବର 30, 1968 ରେ ବଦଳି ହେତୁ ଦାୟିତ୍ୱ ହସ୍ତାନ୍ତର କରିଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ କେହି ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରିନଥିବାରୁ, ସେ ନଭେମ୍ବର 13, 1968 ରେ ଅର୍ଥ ଜମା କରିବା ପାଇଁ ଟ୍ରେଜରୀ ଚାଲାଣ ସହିତ ଏକ ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରିଥିଲେ କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ଆବେଦନ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ନଥିଲା । ତା'ପରେ ସେ ଉକ୍ତ ଆବେଦନକୁ ନଭେମ୍ବର 16, 1968 ରେ ବରିଷ୍ଠ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ବିଚାରପତି, ନାରନୌଲଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ରଖିଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟବଶାତଃ କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାର ଅଭାବରୁ ତାହା ଖାରଜ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ତା'ପରେ ତିକ୍ତିଦାର ନଭେମ୍ବର 18, 1968 ରେ ଗୁଡ଼ଗାଓଁର ବିଜ୍ଞ ଜିଲ୍ଲା ବିଚାରପତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରକ୍ଷ ହୋଇଥିଲେ । ବିଜ୍ଞ ଜିଲ୍ଲା ବିଚାରପତି ମହେନ୍ଦ୍ରଗଡ଼ର ବରିଷ୍ଠ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ବିଚାରପତିଙ୍କୁ ଅର୍ଥ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପାଇଁ କ୍ଷମତାପ୍ରଦାନ କରି ଏକ ଆଦେଶ ପାରିତ କରିଥିଲେ । ସେହି ଅନୁସାରେ, ନଭେମ୍ବର 19, 1968 ରେ ଅର୍ଥ ଜମା କରାଯାଇଥିଲା । ଉକ୍ତ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ବିଜ୍ଞ ଏକକ ବିଚାରପତି ସଠିକ୍ ଭାବେ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିଥିଲେ ଯେ ଜଣେ ପକ୍ଷଙ୍କ ନିଜର କୌଣସି ତ୍ରୁଟି ନଥାଇ ତାଙ୍କୁ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ତେଣୁ, ସେ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିଥିଲେ ଯେ ଅର୍ଥ ଜମା କରିବାରେ ତିକ୍ତିଦାରଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ କୌଣସି ବିଳମ୍ବ ହୋଇନଥିଲା ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ତିକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ଅନୁମତିପ୍ରାପ୍ତ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଅର୍ଥ ଜମା କରାଯାଇଛି ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯିବା ଉଚିତ ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ତିକ୍ତିଦାର ଏହାକୁ ହସ୍ତାନ୍ତର କରିବାକୁ ସମର୍ଥ ଥିଲେ ଏବଂ ହସ୍ତାନ୍ତର ଗ୍ରହଣତା ଏହାକୁ ନିଷ୍ପାଦନ କରିବାକୁ ହକ୍ଦାର ଥିଲେ । ତେଣୁ, ସେ ପୁନଃରୀକ୍ଷଣ ଆବେଦନକୁ ମଞ୍ଜୁର କରିଥିଲେ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଆଗେଇ ନେବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ । ଉକ୍ତ ଆଦେଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ ହିଁ ବିଶେଷ ଅନୁମତି ଦ୍ୱାରା ବର୍ତ୍ତମାନର ଅପିଲ ଦାୟର କରାଯାଇଛି ।

ତେବେ, ଉକ୍ତ ନ୍ୟାୟାଳୟ ତିକ୍ତିର ହସ୍ତାନ୍ତରଯୋଗ୍ୟତା ସମ୍ପର୍କିତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରଶ୍ନ ପ୍ରତି ଧ୍ୟାନ ଦେଇନଥିଲେ । ନିଷ୍ପାଦନ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନରେ ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ଆପିଲଗୁଡ଼ିକରେ, ତିକ୍ତି ରଖି ଏହି ଯୁକ୍ତି ଉଠାଇଥିଲେ ଯେ ତିକ୍ତିଦାର ତିକ୍ତି ହସ୍ତାନ୍ତର କରିବାକୁ ସମର୍ଥ ନଥିବାରୁ ନିଷ୍ପାଦନ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ରକ୍ଷଣୀୟ ନଥିଲା । ଅପିଲକାରୀଙ୍କ ବିଜ୍ଞ ଅଧିକାରୀ ଡକ୍ଟର ଘୋଷ ଯୁକ୍ତି କରିଥିଲେ ଯେ ଯେହେତୁ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟ ତିକ୍ତି କେବଳ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅଧିକାର ପ୍ରଦାନ କରେ, ଦଖଲ ପ୍ରାପ୍ତ କରି ଏହା ନିଷ୍ପାଦନ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ତିକ୍ତି ଅଧୀନରେ ଥିବା ତାଙ୍କ ସ୍ୱତ୍ୱାଧିକାରକୁ ହସ୍ତାନ୍ତର କରିବାର କୌଣସି ଅଧିକାର ତିକ୍ତିଦାରଙ୍କର ନାହିଁ । ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦରେ, ଡକ୍ଟର ଘୋଷଙ୍କ ଅନୁସାରେ ଜଣେ ଅଗ୍ର-କ୍ରୋତା ତିକ୍ତି ନିଷ୍ପାଦନ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ତାଙ୍କର ଅଗ୍ର-କ୍ରୟ ଅଧିକାର ହସ୍ତାନ୍ତର କରିପାରିବେ ନାହିଁ

ଏବଂ କୌଣସି ବି ପରିସ୍ଥିତିରେ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟ ଡିକ୍ରିର ହସ୍ତାନ୍ତର ଗ୍ରହଣୀୟ ଡିକ୍ରିକୁ ନିଷ୍ପାଦନ କରାଇ ତା’ ଅଧୀନରେ ଦଖଲ ଲୋଡ଼ିପାରିବେ ନାହିଁ । ତତ୍ତ୍ୱର ଘୋଷ ଯୁକ୍ତି କରନ୍ତି ଯେ, ଏହି ଅଧିକାର ଅଗ୍ର-କ୍ରେତାଙ୍କ ପାଇଁ ସଂରକ୍ଷିତ, ଯଦିଓ ସେ ଡିକ୍ରି ନିଷ୍ପାଦନ ହେବା ପରେ ସମ୍ପତ୍ତି ହସ୍ତାନ୍ତର କରିପାରନ୍ତି ।

ରାମ ସାହାଇ ବନାମ ଗୟା, [1884] ILR 7 Allahabad 107 ମାମଲାରେ, ପ୍ରତିପକ୍ଷମାନେ ଯେଉଁମାନେ 30 ଜୁନ୍ 1883 ରେ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟ ପାଇଁ ଏକ ଡିକ୍ରି ପ୍ରାପ୍ତ କରିଥିଲେ, 29 ନଭେମ୍ବର 1883 ରେ ଏକ ବିକ୍ରୟ ଦଲିଲ ନିଷ୍ପାଦନ କରି ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ଜଣେ ଅମିକା ପ୍ରସାଦଙ୍କୁ ହସ୍ତାନ୍ତର କରିଥିଲେ । ସେହିଦିନ ପ୍ରତିପକ୍ଷମାନେ ନିଜେ ଅମିକା ପ୍ରସାଦଙ୍କୁ ହୋଇଥିବା ବିକ୍ରୟ ବିଷୟରେ ପ୍ରକାଶ କରିବା ପରେ ଡିକ୍ରିକୁ ନିଷ୍ପାଦନ କରାଇଥିଲେ ଏବଂ ଅମିକା ପ୍ରସାଦଙ୍କୁ କ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ ଜମା କରିବାକୁ ଅନୁମତି ଦେବା ପାଇଁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଥିଲେ । ପ୍ରତିପକ୍ଷମାନେ ଅମିକା ପ୍ରସାଦଙ୍କୁ ସମ୍ପତ୍ତି ହସ୍ତାନ୍ତର କରିବାକୁ ସମର୍ଥ ହେବା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଦଖଲ ଦିଆଯାଉ ବୋଲି ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଥିଲେ । ନିଷ୍ପାଦନ ଅଦାଲତ ଉଭୟ ପ୍ରାର୍ଥନାକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଅପିଲରେ, ଡିକ୍ରି ରଣି ଯୁକ୍ତି କରିଥିଲେ ଯେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଦଖଲ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ବିକ୍ରୟ ଦଲିଲ ନିଷ୍ପାଦନ ପ୍ରତିପକ୍ଷଙ୍କ ଅଧିକାରକୁ ଅସିଦ୍ଧ କରିଦେଇଥିଲା, ଯାହା ଡିକ୍ରିକୁ ନିଷ୍ପାଦନ କରିବା ପାଇଁ ଅକ୍ଷମ କରିଦେଇଥିଲା । ଡିକ୍ରି ରଣି ରଜେ ବନାମ ଲାଲମାନ, ILR 5 Allahabad 180 ମାମଲା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥିଲେ ଯେଉଁଥିରେ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ଯେତେବେଳେ ଜଣେ ଅଗ୍ର-କ୍ରେତା, ସଫଳତାର ଆଶା ରଖି, ଅଗ୍ର-କ୍ରୟରେ ଦାବି କରାଯାଇଥିବା ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ହସ୍ତାନ୍ତର କରନ୍ତି ଯାହା ଅଗ୍ର-କ୍ରୟ ମକଦ୍ଦମାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସହିତ ସଙ୍ଗତ ନୁହେଁ, ସେପରି ହସ୍ତାନ୍ତର ଅଗ୍ର-କ୍ରୟ ଅଧିକାରର ବାଜ୍ୟାସ୍ତି ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ, ଏବଂ ଫଳସ୍ୱରୂପ ମକଦ୍ଦମା ଖାରଜ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହି ମାମଲାକୁ ଏହି ଆଧାରରେ ପ୍ରଭେଦନୀୟ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ହସ୍ତାନ୍ତରଟି ପୂର୍ବାନୁମାନିତ ଥିଲା, ଅର୍ଥାତ୍ ଡିକ୍ରି ପାରିତ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ହିଁ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ, ଅଗ୍ର-କ୍ରେତା ସମ୍ପତ୍ତି ସମ୍ପର୍କରେ ତାଙ୍କର ଅଗ୍ର-କ୍ରୟ ଅଧିକାରକୁ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରିଥିଲେ । ସେହି ମାମଲାରେ, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ମହମ୍ମଦ ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ ବିକ୍ରୟ ଦଲିଲ ଅଧୀନରେ ଯାହା ହସ୍ତାନ୍ତର କରାଯାଇଥିଲା ତାହା ହେଉଛି ସମ୍ପତ୍ତି ଏବଂ ଡିକ୍ରି ନୁହେଁ, ତାହା ନିଶ୍ଚିତ ଭାବେ ଡିକ୍ରି ଅଧୀନରେ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ କ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ ପ୍ରଦାନ ଅଧୀନରେ । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ଦର୍ଶାଯାଇଥିଲା ଯେ ଡିକ୍ରିଦାର ଡିକ୍ରି ନିଷ୍ପାଦନ କରିବାକୁ ହକ୍ଦାର ଥିଲେ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ଅଦାଲତ ଏହାକୁ ରଦ୍ଦ କରିବା ପାଇଁ ଡିକ୍ରି ଆଦୁଆଲରେ କରିପାରିବେ ନାହିଁ । ତଥାପି, ଯଦି ଅମିକା ପ୍ରସାଦ ଡିକ୍ରି ଅଧୀନରେ ଦଖଲ ଲୋଡ଼ିଥାନ୍ତେ, “ଆମେ ତାଙ୍କ ନିଷ୍ପାଦନ

ଆବେଦନକୁ ଖାରଜ କରିଥାନ୍ତୁ” ବୋଲି ବିଜ୍ଞ ବିଚାରପତି କହିଥିଲେ । ବିଜ୍ଞ ବିଚାରପତି ତା’ପରେ ପୃଷ୍ଠା 111 ରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକରେ ଆଇନ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବାକୁ ଅଗ୍ରସର ହୋଇଥିଲେ:

“ଅଗ୍ର-କ୍ରୟ ଅଧିକାରର ଏକମାତ୍ର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ବିକ୍ରେତାଙ୍କ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟ ଅଂଶୀଦାରମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଆପତିଜନକ ଥିବା ଏପରି ଅଜଣା ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ବଞ୍ଚିତ କରିବା । ଏବଂ ଯଦି ଅଗ୍ର-କ୍ରୟ ପାଇଁ ଏକ ଡିକ୍ରି ହସ୍ତାନ୍ତରଯୋଗ୍ୟ ହୋଇଥାନ୍ତା, ଯାହା ହସ୍ତାନ୍ତର ଗ୍ରହଣକୁ ସେହି ଡିକ୍ରିର ନିଷ୍ପାଦନରେ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟ ସମ୍ପର୍କିତ ଦଖଲ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବାକୁ ସମର୍ଥ କରିଥାନ୍ତା, ତେବେ ଏହା କ୍ଷଷ୍ଟ ଯେ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟ ଅଧିକାରର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ବିଫଳ ହୋଇଥାନ୍ତା, କାରଣ ଡିକ୍ରିର ହସ୍ତାନ୍ତର ଗ୍ରହଣ ସେହି କ୍ରେତାଙ୍କ ପରି ଜଣେ ଅଜଣା ବ୍ୟକ୍ତି ହୋଇପାରନ୍ତି ଯାହାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଡିକ୍ରି ପ୍ରାପ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା, କିମ୍ବା ଶେଷୋକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ମୂଳତଃ ଡିକ୍ରି ପ୍ରାପ୍ତ କରିଥିବା ଅଗ୍ର-କ୍ରେତାଙ୍କଠାରୁ ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ଅଗ୍ର-କ୍ରେତା ହୋଇଥାଇପାରନ୍ତି ।”

“ଅଧିକ ପାରିତ ହୋଇଥିବା ଡିକ୍ରିକୁ, ନିଷ୍ପାଦନ କରାଯାଇଥିବା ସମୟରେ, ଉକ୍ତ ମାମଲାର କୌଣସି ପକ୍ଷ ଦ୍ଵାରା ପ୍ରଶ୍ନ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ, ଏବଂ ଯଦି ଅଗ୍ର-କ୍ରୟ ଡିକ୍ରି ବୈଧ ଭାବେ ହସ୍ତାନ୍ତର କରାଯାଇପାରିଥାନ୍ତା, ତେବେ ଏହାର ପରିଣାମ ଏପରି ହସ୍ତାନ୍ତର ଗ୍ରହଣକୁ କ୍ରେତା (ଯାହାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଡିକ୍ରି ପ୍ରାପ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା) ଙ୍କ ତୁଳନାରେ ପ୍ରାଥମିକତା ଆଧାରରେ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟ ଅଧିକାର ଅଛି କି ନାହିଁ ତାହାର ବିଚାର ନକରି ଦଖଲରେ ରଖିବା ହୋଇଥାନ୍ତା ।”

ଏହି ଯୁକ୍ତି ପ୍ରକ୍ରିୟା ଆଧାରରେ, ବିଜ୍ଞ ବିଚାରପତି ରଜ୍ଜୋ ମାମଲାକୁ ପ୍ରଭେଦନୀୟ କରିଥିଲେ ଏବଂ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିଥିଲେ ଯେ ଯେହେତୁ ଯାହା ହସ୍ତାନ୍ତର କରାଯାଇଥିଲା ତାହା ସମ୍ପର୍କିତ ଥିଲା ଏବଂ ଡିକ୍ରି ନୁହେଁ ଏବଂ ଯେହେତୁ ଦଖଲ ଡିକ୍ରିଦ୍ଵାରା ଦ୍ଵାରା ଲୋଡ଼ାଯାଇଥିଲା, କ୍ରେତାଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ନୁହେଁ, ନିଷ୍ପାଦନ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ରକ୍ଷଣୀୟ ଥିଲା । ଏହି ମତକୁ *ମେହେର ଖାନ ବନାମ ଗୁଲାମ ରସୁଲ*, AIR 1922 Lahore 300 ଏବଂ *ନାଗେଶ୍ଵର ବନାମ ତାଲୁକ ସିଂହ*, AIR 1930 Oudh 195 ମାମଲାରେ ସଠିକ୍ ଆଇନ ପ୍ରତିପାଦନ କରୁଥିବା ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା ।

ହଜାରି ବନାମ ନେକି, [1968] 2 SCR 833 ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ବିଚାର କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା ଯେ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟ ଅଧିକାର ଅସ୍ତିତ୍ବଦାନ କରିବା ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଆରମ୍ଭ କରିଥିବା ମୂଳ ବାଦୀଙ୍କ ଆଇନଗତ ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କୁ ନଥିବାରୁ ଅଣାଯାଇପାରିବ କି ନାହିଁ । ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିବା ଉପସ୍ଥାପନା ଥିଲା ଯେ ଯେହେତୁ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟ ଅଧିକାର ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅଧିକାର ଥିଲା, ଏହାକୁ ହସ୍ତାନ୍ତର କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ, ତାହା ସ୍ବେଚ୍ଛାକୃତ ଭାବେ ହେଉ କିମ୍ବା ଅସ୍ବେଚ୍ଛାକୃତ ଭାବେ, ଏବଂ ଅଗ୍ର-କ୍ରେତାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ସହ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ସମାପ୍ତ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଦେଖାନୀ କାର୍ଯ୍ୟବିଧି ସଂହିତାର ଆଦେଶ 22 ନିୟମ 1 ଏବଂ 10 ର ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଏହି ଉପସ୍ଥାପନାର ବିଚାର କରି, ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଆହ୍ଲାବାଦ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ପୂର୍ଣ୍ଣ ନ୍ୟାୟପୀଠଙ୍କ ଦ୍ବାରା *ଝାଜିଦ୍ ଆଲି ବନାମ ସଲିଆନ*, [1909] ILR 31 Allahabad 623 ରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ମତକୁ ଅନୁମୋଦନ କରିଥିଲେ ଯେଉଁଥିରେ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ଯେଉଁଠାରେ ଗ୍ରାମର ଖାଜିଦ୍-ଉଲ୍-ଅର୍ଜରେ ନଥିବାରୁ ପ୍ରଥା ଦ୍ବାରା ଅଗ୍ର-କ୍ରୟ ଅଧିକାର ଅସ୍ତିତ୍ବରେ ଥାଏ, ଥରେ ଅଧିକାର ଉଦ୍ବେଗ ହେବା ପରେ ଅଗ୍ର-କ୍ରେତାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁରେ ତାହା ବ୍ୟତିକ୍ରାନ୍ତ ହୁଏ ନାହିଁ ବରଂ ମୃତକଙ୍କ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀମାନଙ୍କ ଠାରେ ନ୍ୟସ୍ତ ହୁଏ । *ଜିଲ୍ଲା ସିଂହ ବନାମ ହଜାରି*, [1979] 3 SCR 222 ମାମଲାରେ ରିପୋର୍ଟ ହୋଇଥିବା ସେହି ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ମକଦ୍ଦମା ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ, ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ *ହଜାରି ବନାମ ଜିଲ୍ଲା ସିଂହ*, AIR 1970 P & H 215 ମାମଲାରେ ବହୁମତକୁ ଓଲଟାଇବା ସହ ଆହୁରି ସ୍ପଷ୍ଟ କରିଥିଲେ ଯେ ସ୍ବେଚ୍ଛାକୃତ ଅନ୍ତଃ-ଜୀବିତ ହସ୍ତାନ୍ତର ଏବଂ ଉତ୍ତରାଧିକାର ସୂତ୍ରରେ ଅସ୍ବେଚ୍ଛାକୃତ ହସ୍ତାନ୍ତର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ଅକାମୀ ହୋଇଯାଏ ଯେଉଁଠାରେ ଅଦାଲତ ଏକ ବିଧିବଦ୍ଧ ଅଧିକାର ସହିତ ଜଡ଼ିତ ଥାଆନ୍ତି ଯାହା ଦ୍ବିତୀୟ ଅପିଲ ବିଚାରାଧୀନ ଥିବା ସମୟରେ ଅଗ୍ର-କ୍ରେତାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ପୂର୍ବରୁ ଡିକ୍ରିରେ ପରିଣତ ହୋଇସାରିଥିଲା । ପଞ୍ଜାବ ଏବଂ ହରିୟାଣା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ପୂର୍ଣ୍ଣ ନ୍ୟାୟପୀଠ ପରବର୍ତ୍ତୀ ମାମଲା *ଚାନ୍ଦରୂପ ସିଂହ ବନାମ ଦାତା ରାମ*, AIR 1983 P & H 1 ରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ରାୟର ଅନୁକ୍ଷେପ 18 ରେ ଏହି ସ୍ଥିତିକୁ ଆହୁରି ସ୍ପଷ୍ଟ କରିଛନ୍ତି । ତେଣୁ, ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ ଯେଉଁଠାରେ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟ ଅଧିକାର ଡିକ୍ରିରେ ପରିଣତ ହେବା ପରେ ହସ୍ତାନ୍ତର ହୁଏ, ମୃତ ଅଗ୍ର-କ୍ରେତାଙ୍କ ଆଇନଗତ ପ୍ରତିନିଧି ନଥିବାରୁ ହେବାକୁ ହକଦାର ଅଟନ୍ତି ।

ଆମେ ସ୍ପଷ୍ଟ କରିପାରୁ ଯେ ଆମେ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟର ଏକ ବିଧିବଦ୍ଧ ଅଧିକାର ସହିତ ଜଡ଼ିତ ଅଛୁ, ମହମ୍ମଦାନ୍ ଆଇନ ଅଧୀନରେ ଥିବା ଅଧିକାର ସହିତ ନୁହେଁ । ଶାନ୍ତି ଦେବୀଙ୍କ ଦ୍ବାରା କୃଷି

ଜମିର ଏକ ଖଣ୍ଡ ସମ୍ପର୍କରେ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟ ଅଧିକାର ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଇଥିଲା । ଅଗ୍ର-କ୍ରୟ ଡିକ୍ରି ବିଚାରଣ ଅଦାଲତଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଅକ୍ଟୋବର 14, 1968 ରେ ପାରିତ ହୋଇଥିଲା ଯେଉଁଥିରେ ଶାନ୍ତି ଦେବୀଙ୍କୁ ନଭେମ୍ବର 18, 1968 ସୁଦ୍ଧା ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟର ପାଞ୍ଚ ଭାଗରୁ ଚାରି ଭାଗ ଜମା କରିବାକୁ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥିଲା । ପ୍ରତିପକ୍ଷ ମତାଦୀନ 10,000 ଟଙ୍କାରେ ଉକ୍ତ ଡିକ୍ରି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏକ ହସ୍ତାନ୍ତର ଦଲିଲ ପ୍ରାପ୍ତ କରିଥିଲେ । ଏହି ଦଲିଲର ଏକ ନକଲ ନଥିରେ ଦାଖଲ କରାଯାଇଛି । ଶାନ୍ତି ଦେବୀ ଏକ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟ ଡିକ୍ରି ପ୍ରାପ୍ତ କରିଥିବା ତଥ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବା ପରେ ଏବଂ ନଭେମ୍ବର 18, 1968 ରେ କିମ୍ବା ତା’ ପୂର୍ବରୁ ବିକ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟର ପାଞ୍ଚ ଭାଗରୁ ଚାରି ଭାଗ ଜମା କରିବାର ତାଙ୍କ ବାଧ୍ୟତାବାଧକତାକୁ ଧ୍ୟାନରେ ରଖି, ଦଲିଲଟି ନିମ୍ନମତେ ଅଟେ:

“ତେଣୁ, ଆଜି ମୁଁ ଉପରୋକ୍ତ ଶ୍ରୀ ମତାଦୀନ ଭରସାଜଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ହସ୍ତାନ୍ତର ଜରିଆରେ ଡିକ୍ରି ହସ୍ତାନ୍ତର କରି ଲିଖିତ ଆକାରରେ ଦେଉଛି, ପୂର୍ବରୁ ଅଗ୍ରିମ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା 10,000 ଟଙ୍କା ବଦଳରେ, ଯେତେବେଳେ ହସ୍ତାନ୍ତର ଜରିଆରେ କୃଷି ଜମିର ଦଖଲ ଡିକ୍ରି ହସ୍ତାନ୍ତର କରିବାର ଚୁକ୍ତିପତ୍ର ନିଷ୍ପାଦିତ ହୋଇଥିଲା, ମୁଁ ସୁସ୍ଥ ମନ ଏବଂ ଚେତନାରେ ଥାଇ, ଏହାକୁ ଏକ ଲାଭଦାୟକ ସୌଦା ଭାବେ ଦେଖି, କାରଣ ଏହି ଡିକ୍ରି ନିଷ୍ପାଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଉପରୋକ୍ତ ଭୁପଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ 5,000 ଟଙ୍କାରେ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟ ଅଧିକାର ଆଧାରରେ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିଲା, ଯେ ନିଷ୍ପାଦନକାରୀ ଡିକ୍ରିଦାର କିମ୍ବା ନିଷ୍ପାଦନକାରୀ ଡିକ୍ରିଦାରଙ୍କ ଆଧାରରେ (ବର୍ତ୍ତମାନ) ଉପରୋକ୍ତ ଡିକ୍ରି କିମ୍ବା ତାହାର ବିଷୟବସ୍ତୁ ଅର୍ଥାତ୍ କୃଷି ଜମି କିମ୍ବା ତାହାର ଦଖଲ ସହିତ କୌଣସି ପ୍ରକାରର ସମ୍ପର୍କ ନାହିଁ କିମ୍ବା ରହିବ ନାହିଁ ।”

ଏହା ମଧ୍ୟ ଦର୍ଶାଯାଇଛି ଯେ ମତାଦୀନ ତାଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ନିଜ ନାମ ପ୍ରତିସ୍ଥାପିତ କରିବା ପରେ ନିଷ୍ପାଦନ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଆଗେଇ ନେଇ ଡିକ୍ରି ରଣିଙ୍କଠାରୁ ଜମିର ଦଖଲ ପାଇବାକୁ ହକ୍ଦାର ହେବେ । ଦଲିଲରେ ଥିବା ବର୍ଣ୍ଣନାରୁ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ ଶାନ୍ତି ଦେବୀ ଦଖଲ ଲୋଡ଼ିବାର ତାଙ୍କ ଅଧିକାରକୁ ହସ୍ତାନ୍ତର କରିଥିଲେ ଏବଂ କ୍ରେତାଙ୍କୁ ନିଷ୍ପାଦନ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନର ବିଚାରାଧୀନତା ବିଷୟରେ ଅବଗତ କରାଯାଇଥିଲା । ଡକ୍ଟର ଘୋଷ ଯୁକ୍ତି କରନ୍ତି ଯେ ଦଲିଲ ଯେପରି ଅଛି, ସେ ମତାଦୀନଙ୍କୁ ଜମି ବିକ୍ରି କରିନଥିଲେ ବରଂ ଡିକ୍ରି ରଣିଙ୍କଠାରୁ କୃଷି ଜମିର ଦଖଲ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବାର ଅଧିକାର ସହିତ ତାଙ୍କୁ କେବଳ ଡିକ୍ରି ହସ୍ତାନ୍ତର କରିଥିଲେ । ଆହ୍ଲାବାଦ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଅପ୍ରକାଶିତ ନିଷ୍ପତ୍ତି ସରକ୍ସୁ ପ୍ରସାଦ ବନାମ ଯମନା ପ୍ରସାଦ, S.A. from Order No. 45 of

1883 decided on November 12, 1883 ଉପରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରି ସେ ଗୁରୁତ୍ବାରୋପ କରିଥିଲେ ଯେ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟ ତିକ୍ତି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ହୋଇଥିବାରୁ ଏହାକୁ ହସ୍ତାନ୍ତର କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ଯାହା କ୍ରେତାଙ୍କୁ ଏହାକୁ ନିଷ୍ପାଦନ କରିବାକୁ ହକ୍ଦାର କରିବ । ତେଣୁ ପ୍ରଶ୍ନ ହେଉଛି, ମତାଦୀନ ଉକ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ବଜାୟ ରଖିପାରି ପ୍ରଶ୍ନଗତ ଜମିର ଦଖଲ ପ୍ରାପ୍ତ କରିପାରିବେ କି?

ଏହା ସାଧାରଣ ଜ୍ଞାନର ବିଷୟ ଯେ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟ ଅଧିକାର ସାଧାରଣତଃ ସମ୍ପତ୍ତିର ଜଣେ ଅଂଶୀଦାରଙ୍କୁ କିମ୍ବା ସମ୍ପତ୍ତି ଉପରେ କିଛି ଅଧିକାର ଦାବି କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ, ଯଥା:- ଗମନାଗମନର ଅଧିକାର ଇତ୍ୟାଦି, କିମ୍ବା ପଡ଼ୋଶୀ ଆଧାରରେ, ଅର୍ଥାତ୍ ସଂଲଗ୍ନ ସମ୍ପତ୍ତିର ମାଲିକ ହୋଇଥିବା ଆଧାରରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଏ । ଏହି ଅଧିକାର ବିଧି କିମ୍ବା ପ୍ରଥା କିମ୍ବା ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଆଇନ ଉପରେ ଆଧାରିତ ହୋଇପାରେ, ଯାହା ଦ୍ବାରା ପକ୍ଷମାନେ ପରିଚାଳିତ ହୁଅନ୍ତି । ଜଣେ ଅଂଶୀଦାର କିମ୍ବା ସଂଲଗ୍ନ ସ୍ଥାବର ସମ୍ପତ୍ତିର ମାଲିକଙ୍କୁ ଏହି ଅଧିକାର ପ୍ରଦାନ କରିବାର ଏକମାତ୍ର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ଅଜଣା ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ଅଂଶୀଦାର ଭାବେ ସ୍ଥାବର ସମ୍ପତ୍ତିରେ ସ୍ବତ୍ବାଧିକାର ଅର୍ଜନ କରିବାରୁ ବଞ୍ଚିତ କରିବା କିମ୍ବା ଆପତ୍ତିଜନକ ଅଜଣା ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ପଡ଼ୋଶରୁ ଦୂରେଇ ରଖିବା । ଏହି ଅଧିକାର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅଟେ ଏବଂ ଏହାକୁ କୌଣସି ତୃତୀୟ ପକ୍ଷଙ୍କୁ ହସ୍ତାନ୍ତର କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ, ଯାହାର କ୍ଷଷ୍ଟ କାରଣ ହେଉଛି ଏହା ଏହାର ପ୍ରଦାନର ମୂଳ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ ପଶ୍ଚ କରିଦେବ । ସେଥିପାଇଁ ଆହ୍ଲାବାଦ ଉକ୍ତ ନ୍ୟାୟାଳୟ *ସରକୁ ପ୍ରସାଦ* (ଉପରୋକ୍ତ) ମାମଲାରେ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିଥିଲେ ଯେ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟ ପାଇଁ ତିକ୍ତି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପ୍ରକୃତିର ହୋଇଥିବାରୁ ଏହାକୁ ହସ୍ତାନ୍ତର କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ଯାହା କ୍ରେତାଙ୍କୁ ଏହାକୁ ନିଷ୍ପାଦନ କରିବାକୁ ହକ୍ଦାର କରିବ । ତେଣୁ, ଡକ୍ଟର ଘୋଷ କହିଥିଲେ ଯେ ମତାଦୀନ ତିକ୍ତି ନିଷ୍ପାଦନ କରିବାକୁ ଏବଂ ଅପିଲକାରୀଙ୍କଠାରୁ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟ ସମ୍ପତ୍ତିର ଦଖଲ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବାକୁ ହକ୍ଦାର ନଥିଲେ । ଆମ ମତରେ, ଏହି ଉପସ୍ଥାପନା ଦେଖାନୀ କାର୍ଯ୍ୟବିଧି ସଂହିତାର ଧାରା 146, ଆଦେଶ 20 ନିୟମ 14 ଏବଂ ଆଦେଶ 21 ନିୟମ 16 ର ଯୋଜନାକୁ ଅଣଦେଖା କରେ ।

1908 ସଂହିତାରେ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ସନ୍ନିବେଶିତ ହୋଇଥିବା ଧାରା 146 ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରେ ଯେ ଯେଉଁଠାରେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ କିମ୍ବା କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଦ୍ବାରା କିମ୍ବା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆବେଦନ କରାଯାଏ, ତେବେ ଉକ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇପାରେ କିମ୍ବା ଆବେଦନ ତାଙ୍କ ଅଧୀନରେ ଦାବି କରୁଥିବା କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଦ୍ବାରା କିମ୍ବା ବିରୁଦ୍ଧରେ

କରାଯାଇପାରେ, ଯଦି ସଂହିତା କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଅସ୍ତିତ୍ବବାନ ଆଇନ ଦ୍ବାରା ଅନ୍ୟଥା ପ୍ରାବଧାନ କରାଯାଇ ନଥାଏ । ତା'ପରେ ଆସେ ଆଦେଶ 20 ନିୟମ 14 ଯାହା ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଭାବେ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟ ଡିକ୍ରି ସହିତ ଜଡ଼ିତ । ଏହା ପ୍ରାବଧାନ କରେ ଯେ ଯେଉଁଠାରେ ଅଦାଲତ ସମ୍ପତ୍ତିର କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ବିକ୍ରୟ ସମ୍ପର୍କରେ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟ ଦାବିକୁ ଡିକ୍ରି କରନ୍ତି, ଅଦାଲତ ଏକ ଦିନ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବେ ଯାହା ପୂର୍ବରୁ କ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ (ଯଦି ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇ ନଥାଏ) ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେବେ ଯେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଦିନରେ କିମ୍ବା ତା' ପୂର୍ବରୁ ଅଦାଲତରେ ଏପରି କ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରାଗଲେ, ପ୍ରତିବାଦୀ ବାଦୀଙ୍କୁ ସମ୍ପତ୍ତିର ଦଖଲ ପ୍ରଦାନ କରିବେ, ଯାହାଙ୍କର ସେଥିରେ ସ୍ବତ୍ତ୍ବ ଏପରି ପ୍ରଦାନ ତାରିଖରୁ ଉଦ୍ରେକ ହୋଇଥିବା ବିବେଚନା କରାଯିବ । “ଯାହାଙ୍କର ସେଥିରେ ସ୍ବତ୍ତ୍ବ ଏପରି ପ୍ରଦାନ ତାରିଖରୁ ଉଦ୍ରେକ ହୋଇଥିବା ବିବେଚନା କରାଯିବ” ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ସ୍ପଷ୍ଟ କରେ ଯେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ତାରିଖରେ କିମ୍ବା ତା' ପୂର୍ବରୁ କ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବା ମାତ୍ରେ, ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଦଲିଲକରଣ ବିନା ସମ୍ପତ୍ତିର ସ୍ବତ୍ତ୍ବ ଅଗ୍ର-କ୍ରେତାଙ୍କ ଠାରେ ନ୍ୟସ୍ତ ହେବ । ତେଣୁ, ଏଥିରେ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ରହିପାରିବ ନାହିଁ ଯେ ଶାନ୍ତି ଦେବୀ ନଭେମ୍ବର 19, 1968 ରେ ଅଦାଲତରେ କ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ ଅର୍ଥାତ୍ ବାକି ପାଞ୍ଚ ଭାଗରୁ ଚାରି ଭାଗ ପରିମାଣ ଜମା କରିବା ମାତ୍ରେ, ଆଇନର କଳ୍ପନା ଦ୍ବାରା ଅଗ୍ର-କ୍ରୟ ଜମିର ସ୍ବତ୍ତ୍ବ ତାଙ୍କଠାରେ ଉଦ୍ରେକ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ସେ ଉକ୍ତ ଜମିର ମାଲିକ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ଦେଝାନୀ କାର୍ଯ୍ୟବିଧି ସଂହିତାର ଆଦେଶ 20 ନିୟମ 14 ର ଉପ-ନିୟମ (1) ର ଖଣ୍ଡ (b) ରେ “ପ୍ରତିବାଦୀ ବାଦୀଙ୍କୁ ସମ୍ପତ୍ତିର ଦଖଲ ପ୍ରଦାନ କରିବେ” ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକର ବଳରେ ଡିକ୍ରି ରଖି ତାଙ୍କୁ ତାହାର ଦଖଲ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ଥିଲେ । ଶାନ୍ତି ଦେବୀ ଯେତେବେଳେ ହସ୍ତାନ୍ତର ଦଲିଲ ଭାବେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଦଲିଲ ନିଷ୍ପାଦନ କରିଥିଲେ, ସେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ଉକ୍ତ ଅଗ୍ର-କ୍ରୟ ଜମିରେ ଥିବା ତାଙ୍କ ସ୍ବତ୍ତ୍ବାଧିକାରକୁ ମତାଦୀନଙ୍କୁ ହସ୍ତାନ୍ତର କରିଥିଲେ । ଦଲିଲର ଭାଷାରୁ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ ଯେଉଁଥିରେ ଉକ୍ତ ଅଂଶ ପରେ ଏହା ଲିଖିତ ଅଛି: “ହସ୍ତାନ୍ତର ଗ୍ରହଣ-ଡିକ୍ରିଦାର ଭାବେ ମତାଦୀନ ଭରସାଜଙ୍କର ସେହି ସମାନ ଅଧିକାର ରହିବ ଯାହା ନିଷ୍ପାଦନକାରୀ-ଡିକ୍ରିଦାରଙ୍କ ଠାରେ ଉଦ୍ରେକ ହୋଇଛି” । ଏହି ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ରଖେ ନାହିଁ ଯେ ଦଲିଲର ପକ୍ଷମାନେ ଅବଗତ ଥିଲେ ଯେ ସମ୍ପତ୍ତିରେ ଶାନ୍ତି ଦେବୀଙ୍କର କେତେକ ଅଧିକାର ଉଦ୍ରେକ ହୋଇଛି ଏବଂ ସେ ସେହି ଅଧିକାରଗୁଡ଼ିକୁ ମତାଦୀନଙ୍କୁ ହସ୍ତାନ୍ତର କରିଥିଲେ । ତେଣୁ ଆମ ମତରେ ଦଲିଲର ନାମକରଣ ବ୍ୟତୀତ, ପକ୍ଷମାନେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ଶାନ୍ତି ଦେବୀଙ୍କର ଅଗ୍ର-କ୍ରୟ ଜମିରେ ଥିବା ସ୍ବତ୍ତ୍ବାଧିକାରକୁ ମତାଦୀନଙ୍କୁ ହସ୍ତାନ୍ତର କରିବାକୁ ଚାହିଁଥିଲେ । ତେଣୁ, ଏହା କେବଳ ଏକ ଡିକ୍ରି ହସ୍ତାନ୍ତରର ମାମଲା

ନୁହେଁ ଯେଉଁଥିରେ ସମ୍ପତ୍ତିର ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱ ଅଗ୍ର-କ୍ରେତାଙ୍କ ଠାରେ ନ୍ୟସ୍ତ ରହିଛି । ଏହି ମାମଲା ରାମ ସହାଇ ମାମଲା (ଉପରୋକ୍ତ) ରେ ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ମହମ୍ମଦଙ୍କ ବକ୍ତବ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ।

ଆଦେଶ 21 ନିୟମ 16 ତା'ପରେ ପ୍ରାବଧାନ କରେ ଯେ ଯେଉଁଠାରେ ଏକ ଡିକ୍ରି କିମ୍ବା ଡିକ୍ରିରେ ଡିକ୍ରିଦାରଙ୍କ ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱାଧିକାର ଲିଖିତ ହସ୍ତାନ୍ତର ଦ୍ୱାରା କିମ୍ବା ଆଇନର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ଦ୍ୱାରା ହସ୍ତାନ୍ତରିତ ହୁଏ, ହସ୍ତାନ୍ତର ଗ୍ରହଣୀୟ ଏହାକୁ ପାରିତ କରିଥିବା ଅଦାଲତରେ ଡିକ୍ରିର ନିଷ୍ପାଦନ ପାଇଁ ଆବେଦନ କରିପାରିବେ, ଏବଂ ଡିକ୍ରିଟି ଏପରି ନିଷ୍ପାଦନ କରାଯାଇପାରେ ଯେପରି ଆବେଦନଟି ଡିକ୍ରିଦାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିଲା । ଉକ୍ତ ନିୟମରେ ନୂତନ ଭାବେ ଯୋଗ କରାଯାଇଥିବା କ୍ଷେତ୍ରକରଣ ଏହା କ୍ଷେତ୍ର କରେ ଯେ ଏହି ନିୟମ ସଂହିତାର ଧାରା 146 ର ପ୍ରାବଧାନକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିବ ନାହିଁ କିମ୍ବା ମକଦ୍ଦମାର ବିଷୟବସ୍ତୁ ଥିବା ସମ୍ପତ୍ତିରେ ଅଧିକାରର ହସ୍ତାନ୍ତର ଗ୍ରହଣୀୟ ଡିକ୍ରିର ପୃଥକ ହସ୍ତାନ୍ତର ବିନା ଡିକ୍ରି ନିଷ୍ପାଦନ ପାଇଁ ଆବେଦନ କରିବାରୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିବ ନାହିଁ । ବର୍ତ୍ତମାନର ମାମଲାରେ ଦଲିଲଟି କ୍ଷେତ୍ର ଭାବେ ଦର୍ଶାଏ ଯେ ମତାଦୀନଙ୍କୁ ବିଚାରାଧୀନ ନିଷ୍ପାଦନ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନରେ ଡିକ୍ରିଦାରଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ନିଜକୁ ଏକ ପକ୍ଷ ଭାବେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା ଏବଂ ତା'ପରେ ଅଗ୍ର-କ୍ରମ ସମ୍ପତ୍ତିର ଦଖଲ ଲୋଡ଼ିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ଡିକ୍ରି ରଖିଙ୍କୁ ନୋଟିସ ଦେବା ପରେ ମତାଦୀନଙ୍କୁ ଡିକ୍ରିଦାରଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରତିସ୍ଥାପିତ କରାଯାଇଥିଲା । ତେଣୁ, ସେ ଡିକ୍ରି ନିଷ୍ପାଦନ କରିବାକୁ ହକ୍ଦାର ଥିଲେ ।

ସଂହିତାର ଉପରୋକ୍ତ ପ୍ରାବଧାନଗୁଡ଼ିକର ମିଳିତ ପାଠରୁ, ଆମ ପାଇଁ ଏହା କ୍ଷେତ୍ର ପ୍ରତୀକ୍ଷାମାନ ହୁଏ ଯେ ମତାଦୀନ ଆଇନଗତ ଭାବେ ତାଙ୍କୁ ହସ୍ତାନ୍ତରିତ ଡିକ୍ରି ନିଷ୍ପାଦନ କରିବାକୁ ଏବଂ ଡିକ୍ରି ରଖିଙ୍କଠାରୁ ଜମିର ଦଖଲ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବାକୁ ହକ୍ଦାର ଥିଲେ । *ୟୁଗଲ କିଶୋର ସରାଇ ବନାମ ର କଟନ କମ୍ପାନୀ ଲିମିଟେଡ୍*, [1955] SCR 1369 (AIR 1955 SC 376) ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିଥିଲେ ଯେ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଡିକ୍ରିର ହସ୍ତାନ୍ତର ହେତୁ ଏହା ଅଧୀନରେ ସୁବିଧା ଦାବି କରନ୍ତି, ସେ ଧାରା 146 ଅଧୀନରେ ଏବଂ ତାହା ନହେଲେ ଦେଖାନୀ କାର୍ଯ୍ୟବିଧି ସଂହିତାର ଆଦେଶ 21 ନିୟମ 16 ଅଧୀନରେ ଆବେଦନ କରିପାରିବେ । ଜିଲ୍ଲା ସିଂହ (ଉପରୋକ୍ତ) ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ହଜାରି ମାମଲା (ଉପରୋକ୍ତ) ରେ ପଞ୍ଜାବ ଏବଂ ହରିୟାଣା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ବହୁମତ ସହିତ ଅସହମତ ହୋଇ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିଥିଲେ ଯେ, ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ତାରିଖ ସୁଦ୍ଧା କ୍ରୟ ମୂଲ୍ୟ ପ୍ରଦାନର ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁପାଳନ କରିବା ଦ୍ୱାରା ଆଦେଶ 20 ନିୟମ 14 ବଳରେ ଅଗ୍ର-କ୍ରେତାଙ୍କ ଠାରେ ନ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଥିବା ଜମିରେ ତାଙ୍କ ଅଧିକାରର ହସ୍ତାନ୍ତର

ଗ୍ରହୀତା, ଦେଖାନୀ କାର୍ଯ୍ୟବିଧି ସଂହିତାର ଧାରା 146, କିମ୍ବା ଆଦେଶ 21 ନିୟମ 16 ଅଧୀନରେ ନିଷ୍ପାଦନ ଆବେଦନ ବଜାୟ ରଖିପାରିବେ । ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦରେ ଏହା କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେ ଯଦି ଡିକ୍ରିର ହସ୍ତାନ୍ତର ଗ୍ରହୀତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ପ୍ରାବଧାନର ସୁବିଧା ନେଇପାରିବେ ନାହିଁ, ସେ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବେ ପୂର୍ବ ପ୍ରାବଧାନର ଆଶ୍ରୟ ନେଇପାରିବେ ।

ଉପରୋକ୍ତ ଦର୍ଶାଯାଇଥିବା କାରଣଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ଆମେ ଏହି ଅପିଲରେ କୌଣସି ଗୁଣାବତ୍ତା ଦେଖୁନାହିଁ ଏବଂ ମକଦ୍ଦମା ଖର୍ଚ୍ଚ ସହିତ ଏହାକୁ ଖାରଜ କରୁଛୁ ।

ଝାଈ.ଲାଲ୍

ଅପିଲ ଖାରଜ ହେଲା ।

ଅସ୍ଥାକରଣ

“ଉପଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମକଦ୍ଦମାରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ” ।

ଭାଷାନ୍ତର :

ଅମରେଶ୍ୱର ମିଶ୍ର,

ଅନୁବାଦକ,

ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, କଟକ ।